

Delvin mag grens met Nederland niet over om vriendje te zien, boete van 60 euro dreigt

ONZICHTBARE BUREN Voor de een betekent de nabijheid van een grens goedkoop kunnen tanken, voor de ander is het waar je terechtkomt als je naar Nederland bent gevlucht. Schrijver Jaap Robben bezoekt Syriërs en Iraniërs die óp de Duits-Nederlandse grens wonen. De gesprekken met hen raakten hem.

Mijn zoontje kent de grens enkel nog als spel. Ons vloerkleed is zijn land. Hij bepaalt met gestrekte arm als slagboom of hij me doorlaat naar de bank. Ik noem mijn naam, zeg dat de bank mijn land is waar ik graag heen wil. Ik heb een kop hete thee in mijn ene hand en een koek in de andere, dus ik kan mijn identiteitskaart niet uit mijn portemonnee pakken. Mijn zoontje is streng. Ik moet wachten. Gelukkig blijkt hij ook door en door corrupt. Na een hap van mijn koek laat zijn slagboomarm mij alsnog door.

Over Jaap Robben Na een aantal kinderboeken te hebben geschreven, maakte Jaap Robben (36) indruk met zijn eerste roman voor volwassenen, *Birk*. Hij sleepte er verschillende prijzen mee in de wacht en het boek is inmiddels achttien keer herdrukt. Vorig jaar verscheen de roman *Zomervacht*. Robben schreef het artikel in dit magazine in het kader van het Erfgoedfestival, dat onderdeel is van de Maand van de Geschiedenis.

In de acht jaar dat wij in Duitsland wonen ben ik al honderden keren de grens gepasseerd. Als onze kinderen achterin zitten, denk ik er niet over na of ik hun paspoorten bij me heb. Vrienden komen op bezoek als ze goedkoop hebben getankt in Kranenburg. En alle keren dat er marechaussees aan de grens stonden, gebaarden die dat ik door mocht rijden, nog zonder dat ze in onze auto naar binnen hadden gekeken. De grens is voor mij een soort folklore. Landschapsarcheologie. Zoals vroeger als we op vakantie naar Frankrijk gingen. Voor de grens met België sloot ik dan mijn ogen. Zodra het gladde asfalt overging in kaboenk-kaboenk-kaboenk voelde ik: we zijn in een ander land.

Blokkendoos

Alle keren dat ik in de afgelopen jaren over de grens reed, kwam ik langs het voormalig Duitse douanekantoor tussen Beek-Ubbergen en Wyler. Dit gebouw is zo praktisch en lelijk dat je er zelfs geen oude foto's van kunt vinden op internet. De grijze blokkendoos wordt omringd door een gigantische vlakte van bestrating en hekken. Daar weer achter ligt bos, en de Duivelsberg. Op het terrein staan nog de intimiderend hoge lantaarnpalen uit de douanetijd. Met van die felle lampen erin. Op deze plek mocht geen schaduw zijn, hier kon je niets verbergen.

Lange tijd hingen er posters voor de ramen om het pand te huren, maar dat wilde niemand. Tot er sinds 2015 tussen de lantaarnpalen ineens ondergoed en djellaba's

aan een waslijn te drogen hingen. Ik weet niet of ik het hoopvol vind of juist wrang dat er nu gevluchte mensen wonen. Mensen die hun levens moesten wagen om de grenzen naar Europa over te komen, wonen nu óp een grens.

De lucht is heilig en vol ochtendkou. Achter de ramen van het gebouw hangen doeken en gordijnen. In de wilde bosschages liggen reclamefolders en een paar slappe voetballen. Rond de zandhoek groeit onkruid. Op de plek waar vroeger vrachtwagens werden gewogen, staat nu een wasrek met vuile theedoeken. Als ik dichterbij kom, zie ik dat het lappen gekaramelliseerd bladerdeeg zijn. Daarnaast bungelen strengen met gesuikerde noten.

© Paul Rapp

Ik ga het stalen trapje op naar de ingang. De deur is niet op slot. „Hallo?” roep ik zacht naar binnen. Drie geparkeerde kindewagens. Ik sluip door de gang. Aan weerszijden bevinden zich kamertjes. Rond elke deurmat staan slippers en uitgetrapte schoenen. Veel kindermaatjes. De glazen ramen in de deuren zijn vervangen door vezelplaat. Er klinkt een huiltje dat nauwelijks een paar weken oud kan zijn. Ineens zwaait er een deur open. Een jonge vrouw in pyjama komt de gang op. „Sorry”, sus ik om haar niet te laten schrikken. Maar ze glimlacht zacht en schiet excuserend langs me heen. Blijkbaar is ze eraan gewend dat er 's ochtends een wildvreemde kerel door haar huis kan sluipen. Ik vertel vlug dat ik graag iemand wil spreken over hoe het is om hier te leven. Op een grens. Ze knikt en wijst me naar de keuken. Maar die is leeg. Misschien heeft ze me niet begrepen. Dan zegt ze dat ze haast heeft omdat ze nu even tien minuten kan douchen.

Door het keukenraam zie ik dat er tussen de bomen op de heuvel naast het gebouw een villa staat. Die wordt omheind door hekken met punten erop. Twee camera's zijn op de poort gericht, gesloten rolluiken voor de ramen. Deze mensen hebben hun eigen grenzen opgeworpen.

Met een handdoek om haar haren gewikkeld verschijnt Delvin al snel in de keuken. Ons gesprek vertrekt meteen bij hun huis met vier kamers in Kobani in Syrië en meandert door een beknelde leven in Turkije naar Griekenland, waar ze met drie volwassen gezinnen een kamertje deelden. Iedereen sliep tegen elkaar aan. De pijnlijke momenten vertelt ze zonder woorden, die stiltes vult ze op met een glimlach.

„Welke grens was voor jullie de moeilijkste?” vraag ik.

„Die in de zee,” zegt ze. Delvin had nog nooit zee gezien, en kon niet zwemmen. De herinneringen wappert ze weg met haar handen. „Hier is het goed,” zegt ze. „Hier is vrede. Ik heb mijn ouders en mijn broer. Alles is goed.” Dat herhaalt ze steeds. Delvin

klaagt niet. Ze wil niet klagen. Misschien mag ze ook niet klagen vanuit haar afhankelijke, vragende, afwachtcnde positie. Misschien is ze bang om te klagen, bang om te klagen om haar asielaanvraag niet in gevaar te brengen.

In haar verhaal liet ze vallen dat haar vriendje in de buurt van Nijmegen woont. Eigenlijk wilden ze allebei in Duitsland asiel aanvragen, maar hij werd in Nederland al aangehouden door de vreemdelingenpolitie. „Fijn dat hij zo dichtbij woont.”

Delvin haalt haar schouders op.

„Is het niet fijn?”

„We mogen elkaars land niet in.”

„Wat bedoel je?”

Vrede

„Als we betrappt worden, moeten we een boete van 60 euro betalen.” Dat blijkt een derde van het bedrag dat ze maandelijks ontvangt. De marechaussee controleert steeds onverwacht, zeker de laatste maanden. En de Duitse Zoll staat vaak letterlijk met zijn wagen onder hun kamerraam. Dus ziet Delvin haar vriendje stiekem, dan spreken ze af ergens bij de grens in het bos. Twee keer per maand. „Alles is goed,” glimlacht ze. „Er is vrede, we zijn hier vrij.”

Ik denk eraan hoe vrij ze hier is. Voor mij voelt dit als een soort gevangenis met slechts één muur. Je kunt enkel de andere kant op reizen. Ik hoorde eens dat er geen grens ter wereld bestaat waarover meer gevreeën wordt dan over de Duits-Nederlandse grens. Maar dat geldt niet voor Delvin en haar vriendje. Hun liefde mag de grens niet over.

We schrikken allebei op van een zwerm luidruchtige wielrenners over de weg. En glimlachen dan naar elkaar. „Ga je weleens fietsen?” vraag ik.

“Misschien dat ik ooit een baan kan krijgen als schoonmaakster. Dat zou al goed zijn.”

„Ik heb al drie keer om een fiets gevraagd bij de gemeente, maar...” Delvin schudt haar hoofd. „Zelf kopen is te duur.”

Een vrouw die eieren staat te koken heeft ons gesprek gevolgd. Ze vertelt dat de gemeente in de kelder van hun gebouw alle fietsen stalt die op straat worden gevonden. De kelderdeur is zelfs gewoon open.

„Mogen jullie die niet gebruiken?”

„Als ze na een jaar niet zijn opgehaald, worden ze in een container gegoooid.” De eierwekker tringt, ze giet het water af. In het land dat zij ontvluchtte, was ze microbioloog en leidde ze een groot laboratorium. Maar ze vluchtte zonder diploma's en binnen de grenzen van dit land kan ze niet bewijzen wat ze weet. En dus wacht ze. En wacht ze. „Misschien dat ik ooit een baan kan krijgen als schoonmaakster. Dat zou al goed zijn.”

Begrensd

Hun verhalen benauwen me. Ik wil vragen stellen die hen helpen. Simpele vragen die zomaar een oplossing blijken te zijn. Zoals dat in mijn leven gaat. Maar elke vraag hebben zij zichzelf al honderden keren gesteld. En daar is steeds al 'nee' op geantwoord. En anders werden ze wel door een wet of een regel, door angst of een boete begrensd.

Tegen de verveling en het malen is de dame met de gekookte eieren begonnen zichzelf Nederlands te leren. Nadat ze zichzelf eerder al vloeiend Duits leerde. „Koniingsdag”, zegt ze lachend. „Sienterklaas.” Ik knik dat ze het juist uitspreekt, ik blijk de eerste persoon te zijn de geleerde woorden kan verstaan. „Iek ben een vrouw”, zegt ze dan ineens. Ik knik. „Iek ben een mens.” Ik knik, maar ze loopt al met de eieren naar haar kamer.

Misschien wordt ze uitgezet en zal niemand ooit haar Nederlands verstaan

Elke ochtend wanneer zij de gordijnen opent, ziet ze die onzichtbare lijn waarachter dat andere land begint. Dat land waar mensen haar zinnen kunnen verstaan. Misschien fietst ze er ooit heen zonder dat ze erbij nadenkt of ze haar paspoort wel bij zich heeft. Misschien wordt ze uitgezet en zal niemand ooit haar Nederlands verstaan.

Delvin en ik staan nog even bij het keukenraam voor we afscheid nemen. De auto's razen voor ons langs. Verderop ontwaar ik het bord met: Welkom in Gelderland. En daarachter staat Welkom in Nederland. In de andere richting word je in de verte ook welkom geheten. Eerst in Duitsland, dan in Nordrhein-Westfalen. Tot slot in Kreis Kleve. Willkommen. Willkommen. Willkommen. Dit terrein wordt omringd met welkomstborden. Maar deze mensen wonen daar precies tussenin.